Työ-ja elinkeinoministeriö
Johtava asiantuntija Riikka Hietanen

Lausunto
VN/24984/2020
16.3.2021

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

Ajoneuvohankintojen Hansel-kilpailutus, O 8/2021 vp

Työ- ja elinkeinoministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua puolustusvaliokunnalle Hansel Oy:n ajoneuvohankinnoista. Lausuntonaan työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että se ei voi ottaa kantaa yksittäiseen hankintaan. Työ- ja elinkeinoministeriö kuitenkin toteaa että, puolustus- ja turvallisuushankinnoissa annettu laki (1531/2011) on erityislaki ja sen soveltamisala on määritelty lain 5 §:sä. Mikäli hankintaan ei sovelleta puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia, tulee hankinta toteuttaa hankinnoista annetun yleislain eli julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) mukaisesti.

Hankintalain 2 §:n mukaan hankinnat tulee toteuttaa tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ja mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen. Hankintalain 71 § :n mukaan hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia hankinnan kohteelle. Kyse on hankintayksikön laajasta harkintavallasta itse päättää, mitä hankinnan kohteen ominaisuuksia se kulloinkin hankinnassa painottaa. Näillä valinnoilla hankintayksikkö voi vaikuttaa esimerkiksi suomalaisten yritysten mahdollisuuteen osallistua sekä tarjota suomalaisia tuotteita ja palveluja tarjouskilpailuissa. Hankintayksikön on kuitenkin näitä vaatimuksia ja ominaisuuksia asettaessaan huomioitava julkisia hankintoja koskevat periaatteet tarjoajien syrjimättömyydestä ja tasapuolisesta kohtelusta sekä tarjouskilpailun avoimuudesta.

Hankintatoimintaan liittyvien hallinnollisten tehtävien vähentämiseksi hankintayksiköt voivat käyttää puitejärjestelyjä sekä tehdä yhteishankintoja tai hyödyntää muita yhteistyömahdollisuuksia julkisten hankintojen tarjouskilpailuissa. Hankintalaki ei ota kantaa siihen, milloin hankinta tulee toteuttaa yhteishankintayksikön toimesta vaan kyse on hankintayksiköllе muusta lainsäädännöstä tulevasta velvoitteesta tai hankintayksikön omasta harkinnasta käyttää yhteishankintayksikköä hankintatarpeensa toteuttamisessa.

Hansel Oy- nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (1096/ 2008) 1 §:n mukaan Hansel Oy kuuluu valtiovarainministeriön hallinnonalaan ja valtiovarainministeriö vastaa yhtiön omistajaohjauksesta. Yhtiön tehtävät on lueteltu nimenomaisen lain 2 §:ssä ja pykälän 3. momentin mukaan yhtiö toteuttaa hankintasopimuksia ja puitejärjestelyjä siten kuin valtion talousarviosta annetussa lais-

sa (423/1988) ja sen nojalla erikseen säädetään tai valtiovarainministeriön päätöksellä määrätään. Valtion talousarviosta annetussa laissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa on yksilöity ne yhteishankittavat tuotteet ja palvelut, joiden osata valtion viraston ja laitoksen noudatettava tällaista yhteishankintaan kilpailutettua sopimusta. Lisäksi valtiovarainministeriö voi päätöksellään määrätä muista hankittavista tuotteista tai palveluista, joiden osalta yhteishankintayksikön sopimusta on noudatettava.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että koronakriisi on koitellut eri tavalla eri toimialoja ja yrityksiä toimialojen sisällä. Yleisellä tasolla voidaan todeta, että yritykset ovat selviytyneet pääosin vuoden 2020 yli melko hyvin oman rahoituksen sekä koronaepidemian takia käyttöönotettujen tuki-instrumenttien avulla, eikä merkittävää konkurssiaaltoa ole tullut. Tilanne on kuitenkin yhä vaikea useille toimialoille. Elvytystoimien ja yritysrahoituksen kohdentamisessa peruslähtökohtana on ollut toimialariippumattomuus, eli tuet on kohdennettu samoin periaattein ja tasapuolisesti kaikille yrityksille. Hallitus pyrkii myös koronakriisistä ulkopuolella vaikuttamaan erilaisin elinkeinopolitiikan keinoin siihen, että Suomi on yrityksille kilpailukykyinen paikka ja toimintaympäristö. Julkiset hankinnat voidaan nähdä yhtenä elinkeinopolitiikan välineenä ja työkaluna esimerkiksi kilpailupolitiikan, koulutuspolitiikan, innovaatiopolitiikan sekä yritystukien kanssa taloudellisten, sosiaalisten tai ekologisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtiovarainministeriö asetti 5.9.2019 yhteistyössä Kuntaliiton kanssa Vaikuttavat julkiset hankinnat –toimenpideohjelman (Hankinta-Suomi) kansallisen julkisten hankintojen strategian laatimiseksi, julkisten hankintojen toimijoiden yhteistyön lisäämiseksi ja hankintojen vaikuttavuuden kehittämiseksi. Toimenpideohjelmassa laadittu Suomen ensimmäinen kansallinen julkisten hankintojen strategia toteuttaa pääministeri Marinin hallitusohjelman julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita. Kansallinen hankintastrategia tarjoaa julkisia hankintoja toteuttaville tahoille, kuten valtiolle, kunnille ja seurakunnille, konkreettisia työkaluja hankintojen tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategian liitteenä on mittaristo, joiden avulla strategian vaikutusta ja aikaansaatuja tuloksia voidaan seurata sekä ohjata tulevia toimia ja resursseja.